

Diferencēta pieeja frazeoloģismu apguvē

Stundas plāns

SR - parādīt, kā iespējams diferencēt mācību procesu latviešu valodas apguvē.

Inga Strode, Elita Indriksone

25.10.2022.

Aktualizācija/”āķis”

Uzdevums. Izlasi dialogu un secini, kāpēc Kārlis nesaprata omes teikto!

Ome (*saka mazdēlam Kārlim*): Es nu gan šodien kārtīgi aplauzu ragus tavai māsai!

Kārlis: Ome, māsai taču nav ragu!

Aplauzt ragus – pārmācīt, apvaldīt kādu, mazināt kāda iedomību.

SR - nosaka frazeoloģismus un pārnestā nozīmē lietotus vārdus, atbilstīgi lieto tos tekstos.

Iepriekšējo zināšanu atkārtošana

Jaunu zināšanu sniegšana

<p>Idiomas – frazeoloģismi, kuru nozīmēm nav nekā kopēja ar atsevišķo vārdu nozīmēm.</p>	<p>piektais ritenis (<i>liekais</i>) ciets rieksts (<i>grūts uzdevums</i>) ņemt uz grauda (<i>bārt</i>)</p>
<p>Frazeoloģismi, kuros kāds no vārdiem saglabā savu nozīmi.</p>	<p><u>zili brīnumi</u> (<i>liels, negaidīts brīnums</i>) <u>gaisa gabals</u> (<i>liels ceļa gabals</i>) cūkas <u>laime</u> (<i>nejauša, negaidīta laime</i>)</p>
<p>Frazeoloģiskie salīdzinājumi.</p>	<p>kā vējš (<i>ātri</i>) kā likts (<i>noteikti</i>) kā uz adatām (<i>lielā nepacietībā, satraukumā</i>)</p>
<p>Vārdu savienojumi, kas pārņemti no literāriem darbiem, mitoloģijas.</p>	<p><u>lāča pakalpojums</u> (<i>labi domāta palīdzība ar nepatīkamām sekām</i>) (no I. Krilova fabulas) <u>Ahilleja papēdis</u> (<i>vājā vieta</i>) (no sengrieķu mītiem)</p>

Apjēgšana

Uzdevums.

1. Formulē teksta galveno domu!
2. Atrodi tekstā frazeoloģismus, skaidro to nozīmi!
3. Secini, kas var ietekmēt frazeoloģismu lietojumu tekstā!

Darba forma – skolēns individuāli izvēlas vienu tekstu (daiļliteratūras, publicistikas tekstos) un izpilda 1., 2. uzdevumu. Skolēni, kas izvēlējušies vienādus tekstus, apvienojas grupā, salīdzina atbildes un veic 3. uzdevumu.

Apjēgšana

- 1. teksta galvenā doma** – meitene ir uztraukta, nervoza, jo viņu kaitina gan Denīze, gan pieaugušo uzvedība viesībās.
- 2. teksta galvenā doma** – uzstājoties publikas priekšā, nepieciešams pārvarēt sevi un ieinteresēt publiku.
- 3. teksta galvenā doma** – rakstniekam lasītāju novērtējums un atbalsts nozīmē daudz.

Apjēgšana (1. teksts)

neceļu degunu mākoņos	Neizturēties augstprātīgi, nebūt uzpūtīgam, lielīgam.
rokas klēpī salikusi	Atrasties bezdarbībā; aktīvi nepiedalīties (darbā, pasākumā)
jūtas septītajās debesīs	izjust lielu prieku, būt sajūsmā
kult tukšus salmus	Vairākkārt runāt par vienu un to pašu; spriedelēt par (ko) jau (sen) zināmu.
kā karsts kartupelis (?)	Tēma, par kuru runāt nelabprāt; kutelīgs jautājums
pie kājas (?)	Vienalga; vienaldzīgs (<i>žargonvārds</i>)
jautrība beidzās (?)	Ironiski norāda par kaut kāda procesa beigām.

Apjēgšana (2. teksts)

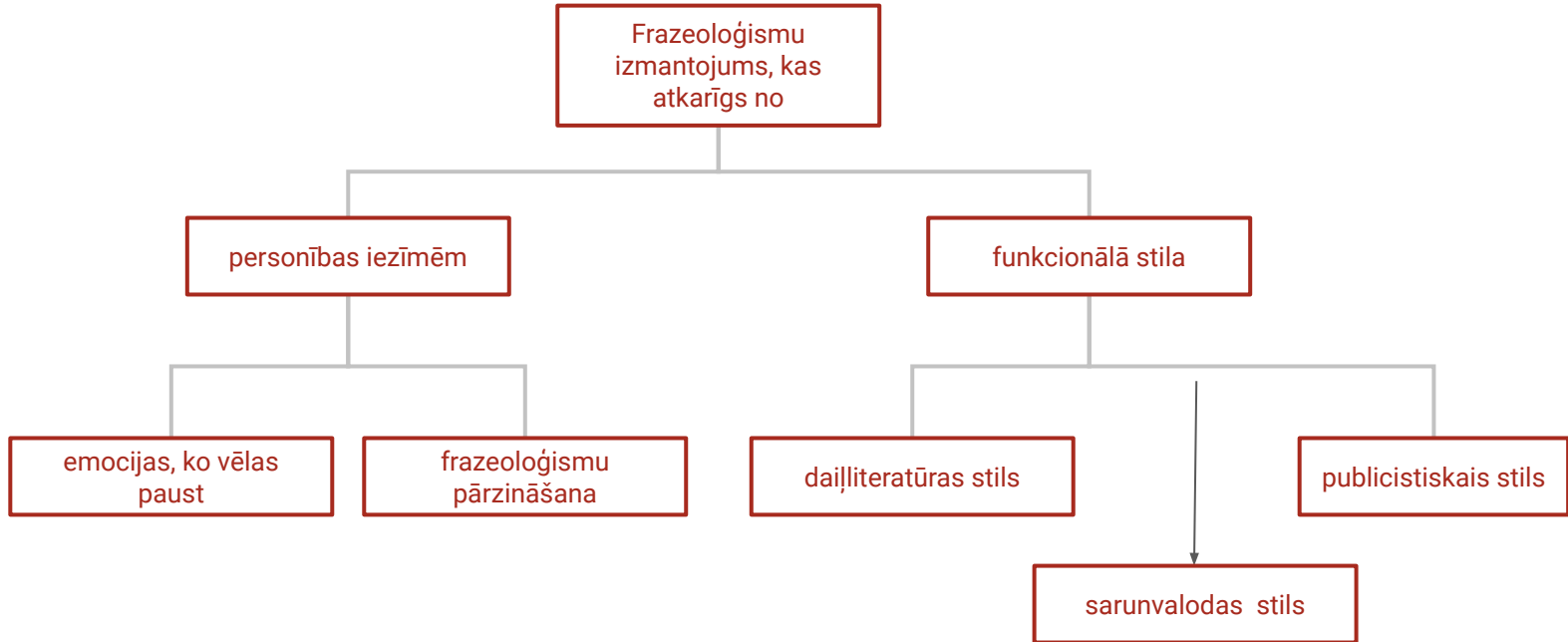
kā circeni pelnos	saka par tādu, kas pēkšņi, negaidot nokļuvis nevēlamā situācijā
dūša bija iedzīta papēžos	Saka, ja zūd drosmē, pašpaļāvība
stāvēja tā kā auns pie jauniem vārtiem	Neziņa, nesaprašana, izbrīns
ķeroties vērsim pie ragiem	Sākt enerģiski rīkoties
turēšu sveci zem pūra	Neizmantojot, neatklāt citiem savas spējas, zināšanas, pieredzi
nostādīts fakta priekšā (?)	

Apjēgšana (3. teksts)

adatai nav kur nokrist	saka par ciešu sablīvējumu kādā vietā
grāmatu tārpu	cilvēks, kurš daudz lasa, kuru interesē grāmatas
mēli var norīt	saka par kaut ko ļoti garšīgu
atmest ar roku	pārtraukt, pamest ko iesāktu
kā medusmaize	kaut kas kādam patīkams, glaimojošs
aprīt grāmatu (?)	

Apjēgšana. 3.uzdevums

Novērtē sevi, izvēloties apgalvojumu, kas atbilst tev!

1. Bez grūtībām atradu un izskaidroju frazeoloģismu nozīmi.	
2. Atradu un izskaidroju frazeoloģismu nozīmi ar klasesbiedru palīdzību.	
3. Uzdevumu izpildīju ar klasesbiedru palīdzību, bet joprojām nesaprotu, kā tos tekstā pamanīt un izskaidrot.	

Ja skolēns ir novērtējis savas prasmes ar , pilda 1. uzdevumu.

Ja skolēns ir novērtējis savas prasmes ar , pilda 2. uzdevumu.

Ja skolēns ir novērtējis savas prasmes ar , pilda 3. uzdevumu.

Jauno zināšanu lietošana

Uzdevums.

1. Apraksti situāciju skolā, treniņā, ģimenē utt, izmantojot 5 frazeoloģismus (6–8 salikti teikumi).
2. Raksti atsevišķus teikumus, izmantojot 5 frazeoloģismus (tu vari izmantot sev zināmos frazeoloģismus vai tos, ko apguvi stundā).
3. Atrodi 3 teikumus tekstā, kur iederētos kāds no piedāvātajiem frazeoloģismiem.

Atrodi 3 teikumus tekstā, kur iederētos kāds no piedāvātajiem frazeoloģismiem!

(3.uzd.)

Frazeoloģismu banka

nenokar degunu (*nezaudē ticību sev*); liec aiz auss (*iegaumē, atceries*); ņem kājas pār pleciem (*bēdz*); nestiep gumiju (*neslinko*); necel gaisa pilis (*netieciens pēc tā, kas nav iespējams*); izmet no galvas (*aizmirsti*)

Teksts

Es dzīvoju kopā ar tēti Mālu ielā 4. Laikam jau dzīvoju būtu jāliek pēdiņās, jo tētis jau ilgi nebija bijis mājās. Tētis nekad neteica, uz kurienu viņš brauc un kad atgriezīsies. Parasti tētis pirms aizbraukšanas nopirka pārtiku, bet šoreiz bija aizmirsis aiziet uz veikalu. Domāju – tētis varbūt man atstājis naudu ēdienam, un paspēju jau nopriecāties. Priecīgs atvēru virtuves skapīti un pieliecos, lai izņemtu aprūsējušo skārda bundžu, kurā tētis glabāja naudu. Taču bundžas dibenā bija tikai dažas nevērtīgas monētas, ar kurām labi ja pietika sausmaizītēm un tualetes papīram. Tātad man bija jāiztiek ar to, ko varēja atrast virtuves skapīšos. Bet nu krājumi sāka izsīkt.

Gulēju priekšnamā un klausījos nakts skaņās. Kopš tēta aizbraukšanas bija pagājis vismaz mēnesis. Pēkšņi kāpņu telpā atskanēja soļi, tie apstājās un kaut kas noklaudzēja. Pēc laika soļi apstājās pie mūsu durvīm. Tas, kurš lavījās tumsā, atradās vien rokas stiepiena attālumā no manis. Baidījos, ka kurkstošais vēders varētu mani nodot. Gribēju bēgt, bet nebija jau uz kurienu.

(Pēc Anjas Portinas stāsta “Radio Popovs”)

Uzdevums

1. Sadarbības grupā iepazīstini ar savu un iepazīsties ar klasesbiedru darbu!
2. Pastāsti, ar kādām grūtībām saskāries un kā tās pārvarēji!
3. Kopā ar grupas biedriem piedāvā vienu aktivitāti, lai uzlabotu prasmi lietot frazeoloģismus.

Izejas kartīte

Uzraksti par frazeoloģismiem 1 jautājumu, lai noskaidrotu, ko nesapрати vai nezini.

Skolotāja atbild uz jautājumiem tajā pašā vai nākamajā stundā (atkarībā no laika) un izmanto jautājumus par pamatu tālākajām darbībām citā mācību stundā.

Kuru ideju gribētu izmantot savā darbā?

Lūdzu, izvērtējiet guvumu konferencē <https://ej.uz/JVGkonference>

Paldies par darbu!

